

FUNDACJA
— FIRMY RODZINNE —

Raport
Fundacji Firmy Rodzinne
Grudzień 2022

Pogorszenie kondycji firm rodzinnych w kontekście rosnących kosztów działalności 2022

JAKIE PROBLEMY MAJĄ
RODZINNI PRZEDSIĘBIORCY?

CZY INSTALACJE OZE TO JEDYNE REMEDIUM
NA MIAŻDŻĄCE CENY ENERGII ELEKTRYCZNEJ?

**Deterioration of condition family businesses
in the context of rising operating costs in 2022**

WHAT PROBLEMS DO THE FAMILY ENTREPRENEURS FACE?

ARE THE RENEWABLES THE ONLY REMEDY, WHEN IT COMES
TO THE UNBEARABLE ENERGY COST INCREASE?

Wstęp

Introduction

**Katarzyna
Gierczak Grupińska**

PREZES FUNDACJI FIRMY RODZINNE

Szanowni Państwo,

czując sytuację gospodarczą w Polsce nietrudno zauważyć, że ogół przedsiębiorców w Polsce i na świecie mierzy się z istotnymi trudnościami, jakich nie doświadczaliśmy w wolnorynkowej gospodarce jeszcze nigdy. Pandemia covid, agresja Rosji na Ukrainę, galopująca inflacja i kryzys energetyczny, kryzys klimatyczny, porażone środowisko naturalne, trudności w pozyskaniu finansowania działalności gospodarczej, brak osób z kompetencjami do pracy, czy niski poziom dialogu z urzędnikami wyznaczającymi współpracę rządu z przedsiębiorcami to tylko kilka elementów, które dodatkowo wpływają na życie właścicieli firm w ostatnim czasie. Przedsiębiorczość już od dawna nie jest zależna wyłącznie od wysiłku i kompetencji...

A przecież gospodarka to naczynia połączone wszystkich tych elementów razem wziętych. Abyśmy mogli żyć godnie i wkładać nasz wysiłek w wartościowe przedsięwzięcia musimy zadbać o otoczenie w którym wszyscy razem funkcjonujemy.

Fundacja Firm Rodzinne postanowiła więc zapytać społeczność rodzinnych przedsiębiorców o ich ocenę kondycji polskiej gospodarki, a także sytuację ich firm, w obliczu trudności związanych z kroczącą niepewnością i zaskakującymi kosztami działalności... Jaką decyzję podejmą przedsiębiorcy? Jak będzie wyglądała nasza stabilność gospodarcza?... Jak odnajdziemy się w konkurującym świecie? To pytania kierowane coraz częściej do sukcesorów rodzinnych firm i sama jestem ciekawa jak na nie odpowiemy...

Dear All

You have probably been following the economic situation in Poland. One cannot help but notice that entrepreneurs, in Poland, and globally, have been facing an unprecedented set of challenges, that have never occurred before. The COVID-19 pandemic, Russian aggression in Ukraine, and inflation fused with an energy crisis indirectly tied to the former factors – are among the issues that we are experiencing now. One should not forget that prices did go up last year already when Putin's aggressive stance only was hypothetical.

The Family Business Foundation decided to ask the Polish family business community about the state of the Polish economy, and the circumstances in which the Polish businesses need to function, facing the challenges caused by the growing operational costs...

Wstęp

Introduction

Warto zwrócić uwagę na to, że przeważająca część (85% ogółu) naszych respondentów to przedsiębiorcy zarządzający firmami małymi i średnimi. Istotny jest w tym kontekście również wiek firm, których właściciele wypowiedzieli się w badaniu. Blisko ¾ zbadanych przez nas firm (71%) działa na rynku ponad 20 lat! A to znaczy, że obecny kryzys nie jest ich pierwszym – musieli doświadczyć konsekwencji kryzysu finansowego w 2008-2010 i kryzysu greckiego 2010-2011. A – jak wiemy z naszego raportu „Pionierzy Polskiej Przedsiębiorczości 1989” – tapnięcie gospodarcze właśnie w 2011 r. było istotne.

Miejmy więc nadzieję, że niniejszy raport pozwoli zarysować lepiej problem, jakim jest znacznie gorsza kondycja firm, wynikająca po raz kolejny już z czynników przez nich nie zależnych i jak najszybciej znaleźć sposoby, które pozwolą uniknąć fali bankructw, upadłości, likwidacji i innych znanych w polskim prawie form zamykania działalności. Natura nie zna pustki i w stabilnych warunkach natychmiast powstałyby nowe firmy, jednak obecnie mamy duży znak zapytania.

Zapraszam do lektury.

Noteworthy, the entrepreneurs managing SMEs constitute a majority (85%) of respondents participating in our survey. The age of businesses whose owners provided their answers in the survey is also relevant. 71% of them have remained active for more than 2 decades. The above means that this is not their first crisis. They had to go through the 2008-2010 financial decline, and the 2010-2011 Greek crisis. We already know that the 2011 crisis had a very significant impact on the economies – which we have shown in our previous report “Pioneers of Polish Entrepreneurship 1989”.

We shall hope that the present report would outline the problem of the bad shape in which the businesses find themselves more clearly. Again, this status quo has not been caused by any action undertaken by the entrepreneurs. Thus, there is a necessity to find the remedial means that would prevent bankruptcies, insolvencies, liquidations, and other procedural frameworks that the Polish law proposes when it comes to business closures.

We deeply hope that the report is a good read.

Najważniejsze wnioski

Executive summary

Konrad Bugiera

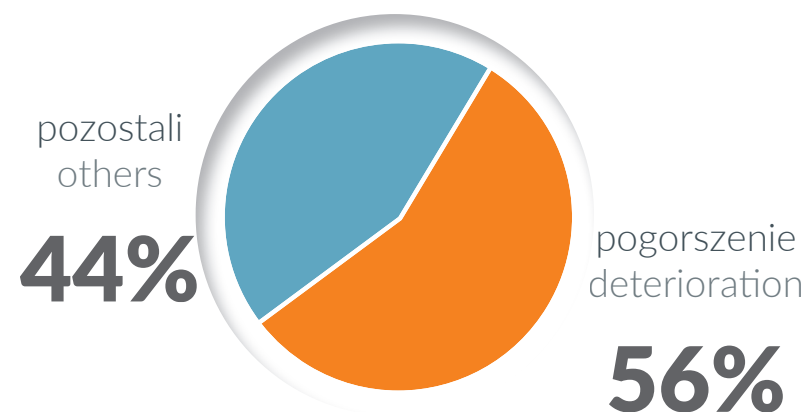
CZŁONEK RADY PROGRAMOWEJ FFR
AUTOR ANALIZ ZAWARTYCH W NINIEJSZYM RAPORCIE

1. Ponad ¾ firm rodzinnych (76,4%) ankietowanych w badaniach, których wyniki stanowią podstawę analiz zawartych w niniejszym raporcie, uważa, że sytuacja w Polsce się pogorszyła. Zdaniem co trzeciego z respondentów w tej grupie – mamy do czynienia ze znacznym pogorszeniem sytuacji.
2. Więcej niż co trzecia firma (34,1%) uczestnicząca w badaniach FFR odczuwa u siebie pogorszenie

kondycji. Znacznie gorzej niż w zeszłym roku o tej porze jest w 9% firm rodzinnych. Pogorszenie kondycji najbardziej dotknęło mikroprzedsiębiorców. Aż 56% ankietowanych przedsiębiorców z firm o takiej wielkości mówi o pogorszeniu. Warto przy tym zaznaczyć, że poza dwiema są to wszystko firmy zatrudniające pracowników.

Jaka część mikrofirm odczuwa pogorszenie kondycji (mikrofirmy, N=16)

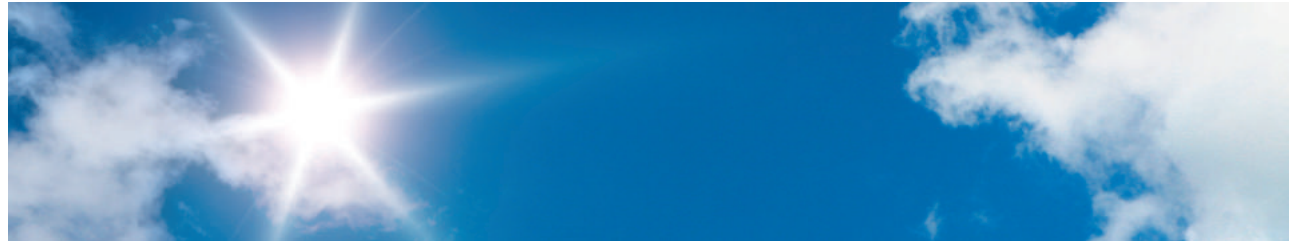
What percentage of micro-businesses experiences deterioration in their condition (N=16)

1. More than three-quarters of the family businesses participating in the survey (76.4%) that the present report is based on consider the situation in Poland to have worsened. One-third of the respondents consider the deterioration of the situation to be significant.
2. More than a third (34.1%) of businesses that took part in the FFR's survey experienced worsening of their condition. It is much worse than last year in the case of 9% of the family businesses. The worsening circumstances are especially critical for micro-sized enterprises. 56% of the survey participants belonging to that group have experienced deterioration. Except for two businesses, all entities belonging to the group above also act in a role of an employer.

Najważniejsze wnioski

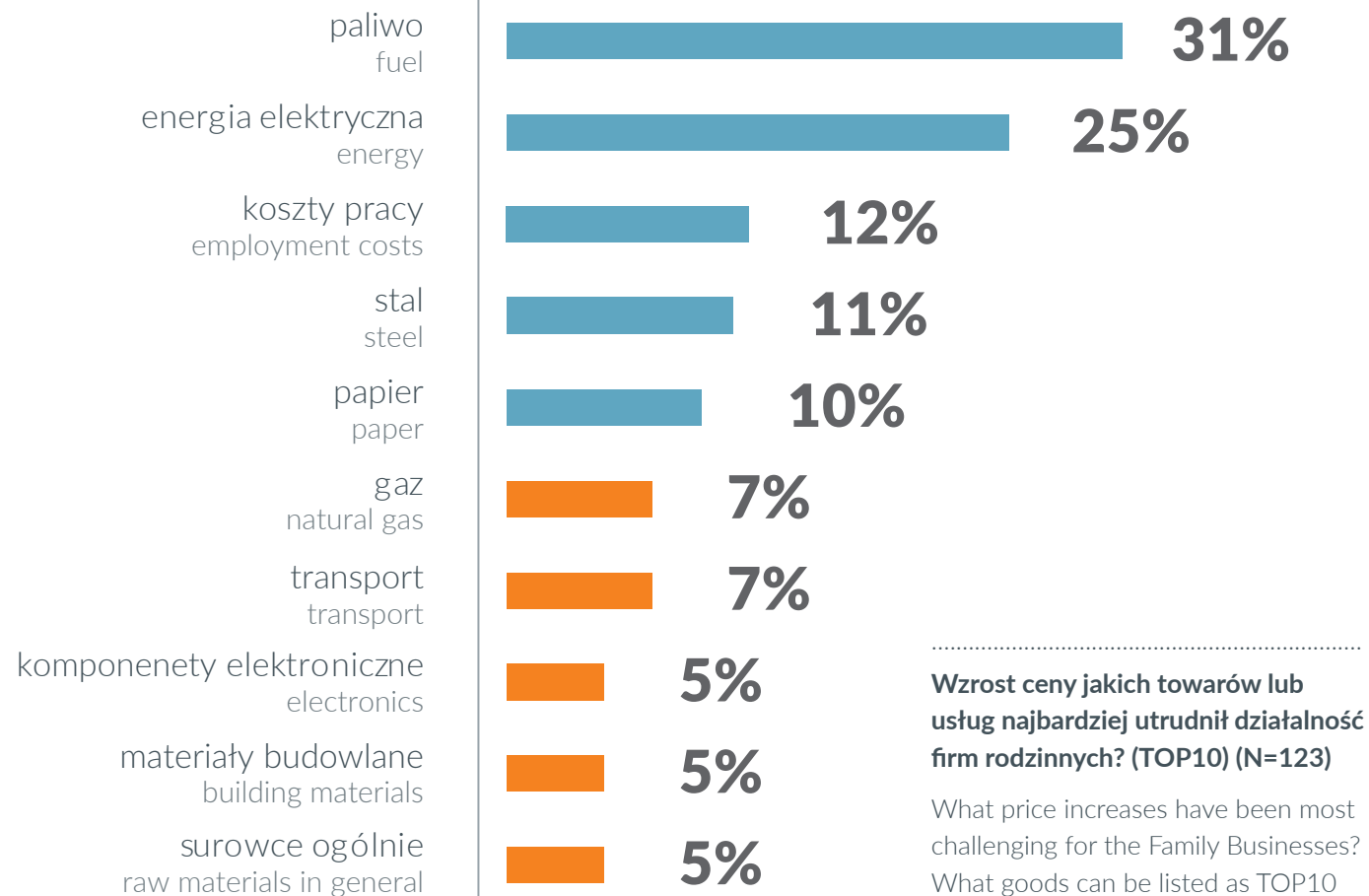
Executive summary

3. Rosnące koszty energii elektrycznej znalazły się w TOP7 zestawienia problemów wg pytania wspomaganego (gdzie ankietowani wybierali z podanych opcji), ale wśród kłopotów samodzielnie wskazywanych przez respondentów jako główne – ceny energii zajęły już drugie miejsce.
 4. Fotowoltaika jest najczęściej wykorzystywaną przez firmy rodzinne formą energetyki odnawialnej. Swoje instalacje w tej technologii ma 53% wszystkich zbadanych użytkowników OZE.
 5. Motyw oszczędzania jest najważniejszy dla inwestujących w instalacje OZE. Na drugim miejscu natomiast wymieniają oni troskę o środowisko naturalne – to zdanie 53% właścicieli instalacji OZE.
 6. Kryzys, który nadchodzi lub już trwa, jest ogólnogospodarczy. Trudności i bariery zauważają w podobnym stopniu firmy, którym wiedzie się lepiej niż w zeszłym roku, jak i te, których kondycja się pogorszyła.
-
3. The growing costs of energy are among the TOP7 issues in the aided question, where the respondents had a few options to choose from. The Energy prices were also the first trouble indicated by the respondents asked to identify the primary issues on their own.
 4. PV is the primary renewable energy source among the surveyed businesses. 53% of the renewable energy users participating in the survey use this source.
 5. Money savings are the primary motif for the users of renewable energy sources. Environmental causes are listed second, among 53% of renewable energy users.
 6. The upcoming/current crisis applies to the economy in general. Barriers and challenges are equally relevant for those who have had relative success, as opposed to last year, as well as those who are facing a deterioration of their status.

Najważniejsze wnioski

Executive summary

Nota metodyczna i opis próby

Methodology and research sample

Próba badawcza objęła

The sample concerned

123

przedsiębiorców, używających **znaku towarowego Firma Rodzinna**, na który bezpłatnej licencji udziela Fundacja Firmy Rodzinne. W raporcie prezentowane są wyłącznie dane zagregowane i anonimowe.

123 entrepreneurs using the family business tree sign, licensed free-of-charge by the family business foundation. The data showcased within the report has been aggregated and is anonymous.

Dane przedstawione w niniejszym raporcie zostały zebrane przez

Fundację Firmy Rodzinne

w wywiadzie telefonicznym (CATI)
w okresie od maja do sierpnia 2022 r.

The data presented within the current report has been collected in a phone survey (CATI), between May and August 2022. The sample concerned

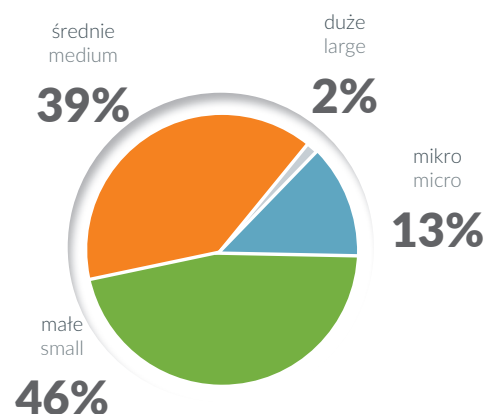

Przewaga małych i średnich firm w badanej próbie

Small and medium enterprises constitute the majority of the respondents

Struktura firm biorących udział w badaniu – wielkość przedsiębiorstwa (N=123)

Structure of the group of companies involved in the survey (N=123)

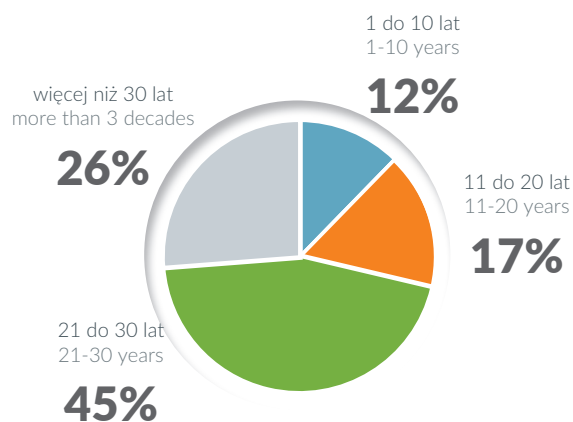

Respondenci byli losowani warstwowo, po uprzednim podzieleniu próby na warstwy wyznaczone wielkością przedsiębiorstwa mierzoną w liczbie zatrudnionych osób. W jaki sposób opisujemy wielkość firm?

Mniej niż 10 pracowników to **mikro-firma**. Firma zatrudniająca 10-49 pracowników to **mała firma**, 50-249 to **średnia firma**. **Duża firma** to taka zatrudniająca 250 i więcej pracowników.

Wiek firm biorących udział w badaniu (N=123)

Age of the businesses involved in the survey (N=123)

Odpowiedzi w badaniu FFR udzieliło 123 przedsiębiorców. Z tego największą część stanowią firmy małe (10-49 pracowników) – ich udział w próbie to 46%. Niemal tak samo licznie w próbie są reprezentowane firmy średnie (39% respondentów). Stawkę uzupełniają mikroprzedsiębiorstwa (13% próby) oraz duże przedsiębiorstwa (2%). Z racji niewielkiego udziału największych firm w badaniu, ich odpowiedzi będą przedstawiane wspólnie z odpowiedziami firm średnich w dalszej części raportu.

The respondents were picked out at random, in a layered manner, after the sample was divided into layers separated by the enterprise size, measured based on the number of employees. How do we approach the size?

Micro businesses employ less than 10 people. Enterprises employing 10-49 people are viewed as small businesses. 50-249 employees range refers to medium businesses, while large businesses employ 250 or more employees.

123 entrepreneurs provided their answers in the Foundation's survey, the majority of which fell into the class of small (10-49 employees) businesses, constituting 46% of the sample size. Medium businesses constitute 39% of the respondents. Micro businesses form 13% of the sample, while just 2% of the respondents employ more than 250 people. As the share of the biggest businesses was small, their responses would be presented jointly with the medium enterprises in the further sections of this report.

Firmy z ponad 26 branż wzięły udział w badaniu

Companies from 26 industries are present in the research sample

Pod względem branży, w której badane firmy prowadzą działalność, próba jest bardzo zróżnicowana. Respondenci zostali poproszeni o samodzielne nazwanie branży, a ich odpowiedzi zostały skategoryzowane przez zespół opracowujący wyniki badania.

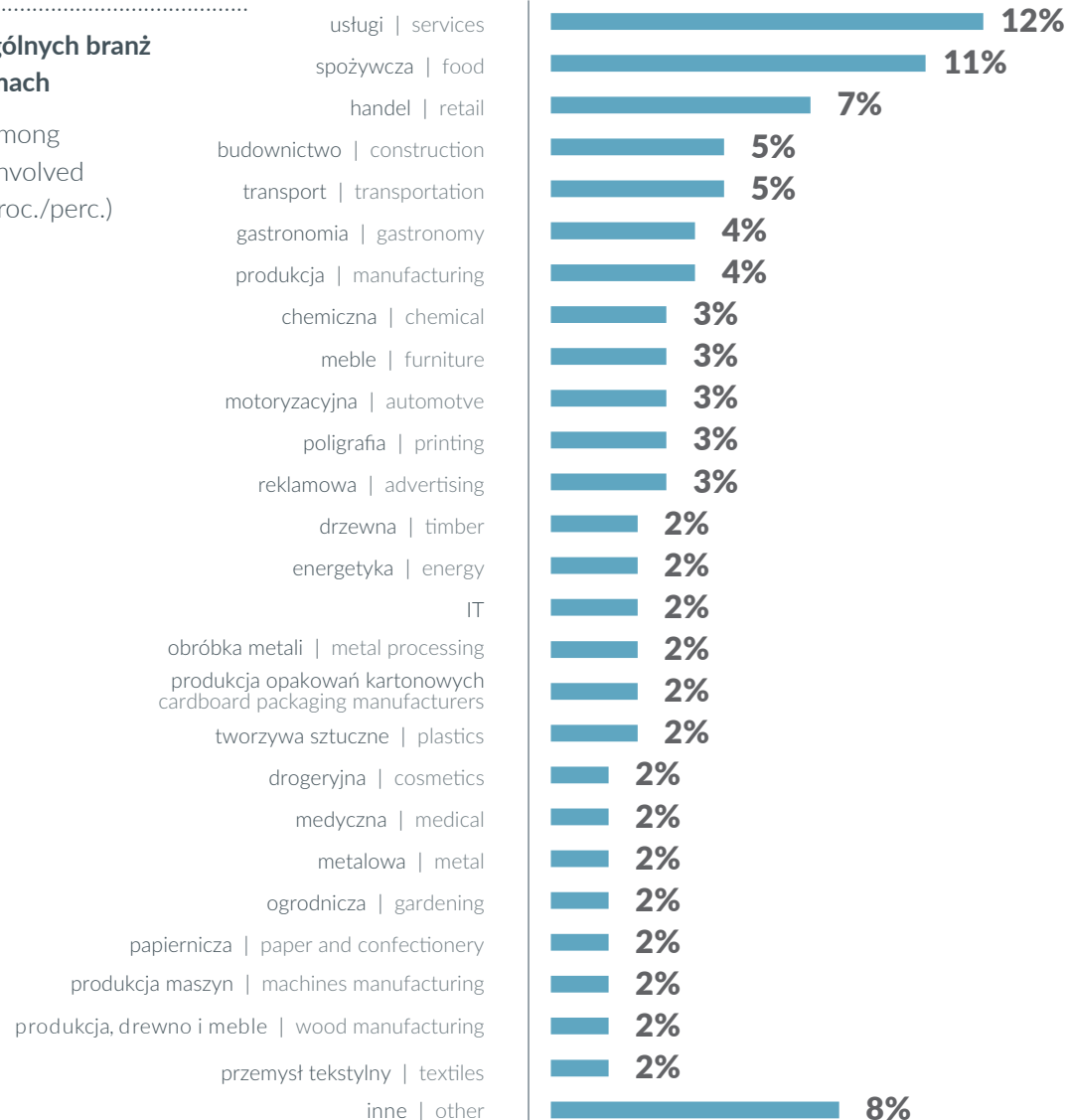
Najlichnieszą grupą są firmy usługowe, jednak mają one tylko 12-procentowy udział w próbie. Minimalnie mniejsza (11%) jest grupa firm z branży spożywczej. Łącznie jednak w próbie znaleźli się przedstawiciele ponad 26 branż.

The sample is also quite varied, sector-wise. The respondents were asked to name their sectors on their own, and then those responses were categorized by the research team.

Service-rendering businesses are the largest group, but still, that group only constitutes 12% of the whole sample. Food companies constitute 11%. Overall, representatives of 26 sectors may be found within the sample.

Udział poszczególnych branż w badanych firmach

Industry share among the businesses involved in the survey (proc./perc.)
N=123

Respondenci we wszystkich województwach

Respondents from all voivodships

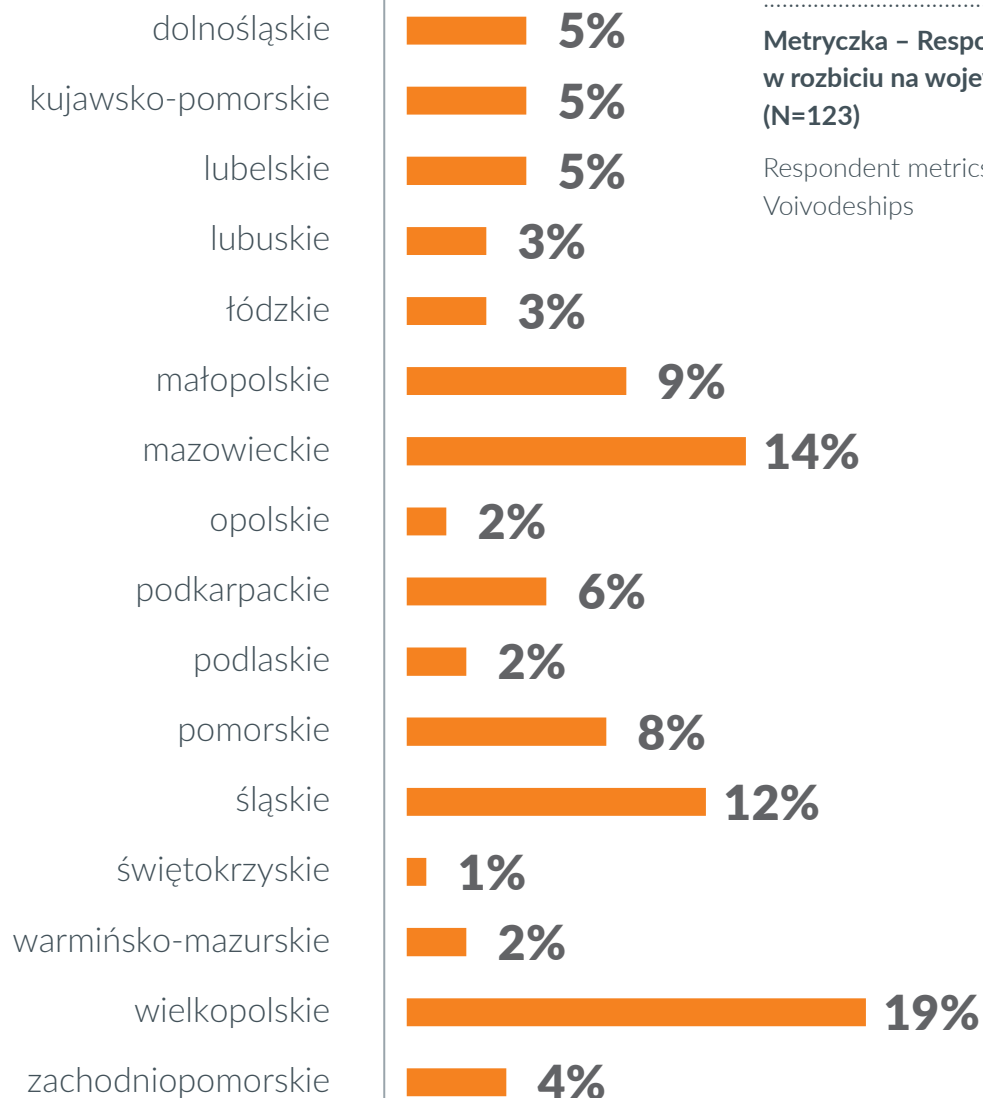
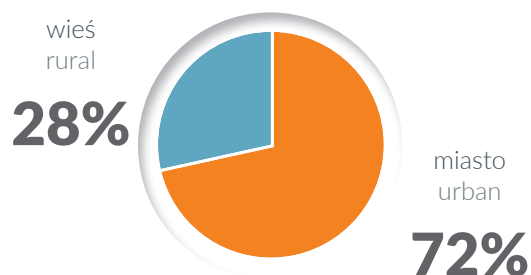
W badaniu wzięli udział respondenci z firm mających siedziby we wszystkich 16 województwach. Najliczniej reprezentowane jest województwo wielkopolskie – tam swoją siedzibę ma co piąta firma w badaniu.

Znacznie przeważająca część badanych firm (72%) ma swoją siedzibę w mieście.

The survey respondents come from businesses residing in all 16 Voivodeships. The Greater Poland (Wielkopolskie) Voivodeship is home to most of the respondents taking part in the survey. Also, 72% of the participating businesses have their seats located in cities.

Respondenci w podziale Miasto/Wieś (N=123)

Urban vs Rural division of respondents

Metryczka – Respondenci
w rozbięciu na województwa
(N=123)

Respondent metrics –
Voivodeships

Sytuacja gospodarcza w Polsce według firm rodzinnych

Economic conditions in Poland
according to family businesses

**76,4% ANKIETOWANYCH
PRZEZ FFR FIRM
RODZINNYCH UWAŻA,
ŻE JEST GORZEJ NIŻ
W ZESZŁYM ROKU**

76.4% OF THE FAMILY BUSINESSES
CONSIDER THE SITUATION TO BE
WORSE THAN LAST YEAR

76,4%

Pogorszenie sytuacji gospodarczej w Polsce jest bardzo wyraźne

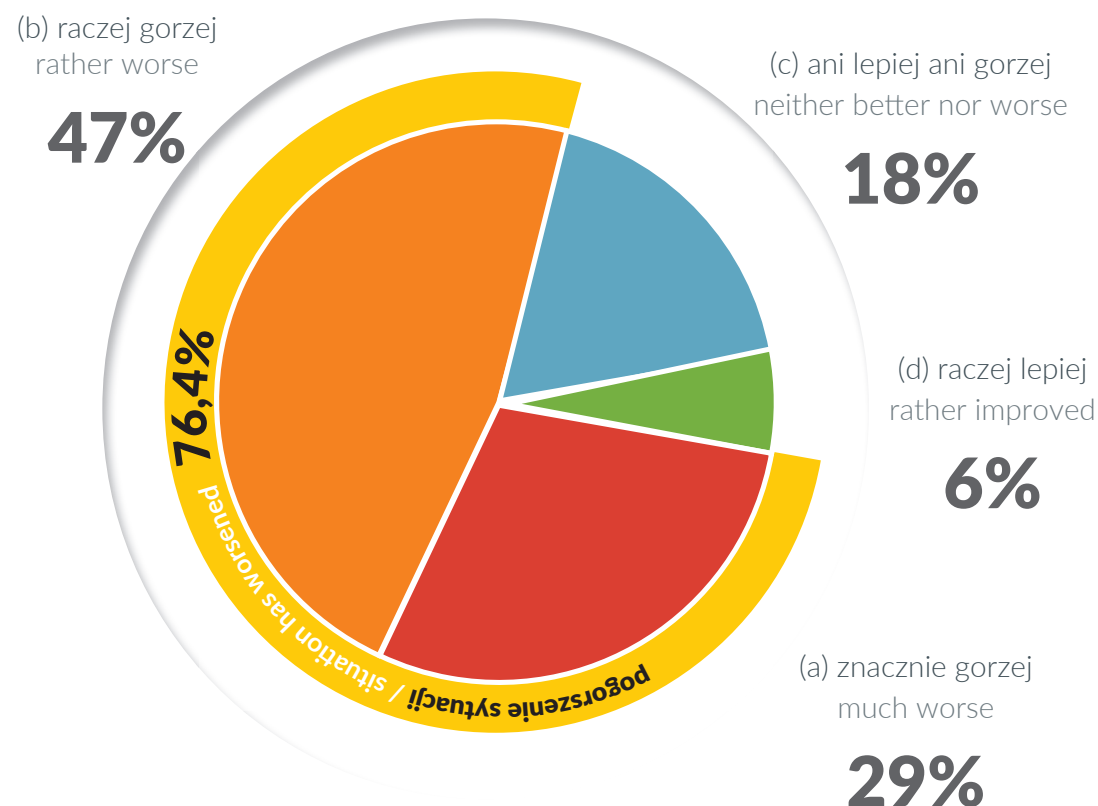
Clear deterioration of the economic situation in Poland

Ani jeden z respondentów nie stwierdził, że sytuacja gospodarcza w Polsce jest znacznie lepsza niż o tej samej porze zeszłego roku. Co więcej, ponad 3/4 firm uważa, że sytuacja się pogorszyła. W tym prawie co trzecia firma uważa, że sytuacja gospodarcza Polski jest znacznie gorsza niż w zeszłym roku.

None of the respondents suggested that the economy is in much better condition than a year ago. More than 75% of businesses consider the situation to have worsened. A third of the sample considers the economic situation in Poland to be significantly worse than the one they have been experiencing during a corresponding period last year.

Sytuacja gospodarcza – Jak ogólnie ocenia Pani/Pan sytuację gospodarczą w Polsce? Proszę porównać obecne możliwości z tym, co było rok temu o tej porze. (N=123)

Economic situation: how, in general, do you assess the state of the Polish economy? Compare the current status with the corresponding period last year please.

Co trzecia firma rodzinna odczuwa pogorszenie kondycji u siebie

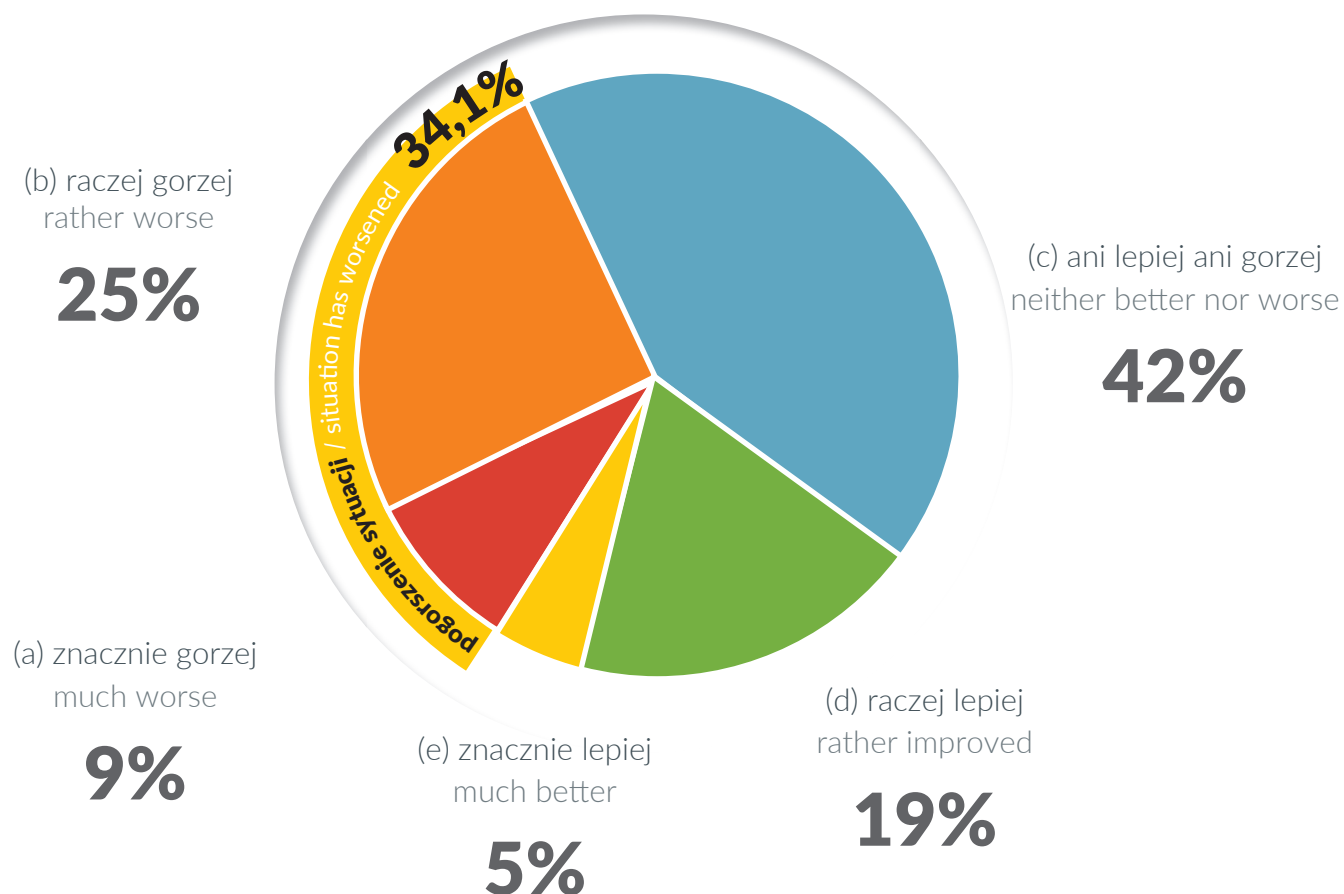
One third of family businesses experiencing the crisis

Największa część (42%) respondentów uznała, że ich firmy są obecnie w takiej samej kondycji, jak rok temu o tej porze – nie jest ani lepiej, ani gorzej. Nieco mniejsza grupa respondentów (34,1%) odczuwa pogorszenie sytuacji w ich firmach. Natomiast prawie co czwarty (24%) z respondentów czuje, że jego firmie wiedzie się lepiej niż w zeszłym roku.

No respondents indicated that the economy in Poland is in much better condition, compared to the equivalent period last year. More than 75% of companies consider the situation to have taken. Turn for the worse. One third of the businesses view the current situation as significantly worse, as opposed to last year.

Jak przedstawia się kondycja Pani/Pana firmy? Jak funkcjonuje ona obecnie, w porównaniu z tym, jak było o tej samej porze zeszłego roku? (N=123)

In what condition your business finds itself? How does it function now, as compared to equivalent period last year?

Pogorszenie sytuacji najbardziej odczuwają najmniejsze firmy

Micro-businesses are the ones who suffer the most

Pogorszenie sytuacji firmowej dotyczy przede wszystkim mikroprzedsiębiorstw. Bezwzględna większość tej grupy (56%) uważa, że ich firmie wiodło się lepiej w zeszłym roku. W przypadku firm małych, średnich i dużych, pogorszenie kondycji odczuwa nieco mniej niż 1/3 respondentów – po 31% respondentów w każdej grupie.

Micro-businesses are the ones who suffer the most. A majority of that group (56%) indicate that last year was better for them. For SMEs, a little less than a third consider the situation to have worsened 31% of respondents in each of the groups.

Mikrofirmy, N=16

Micro enterprises

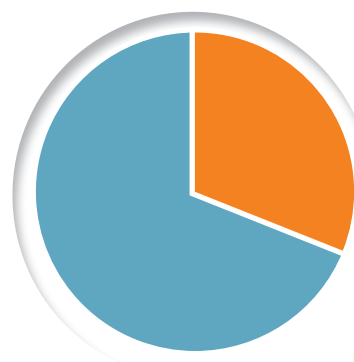

pogorszenie
the situation
has worsened

56%

Małe firmy, N=58

Small enterprises

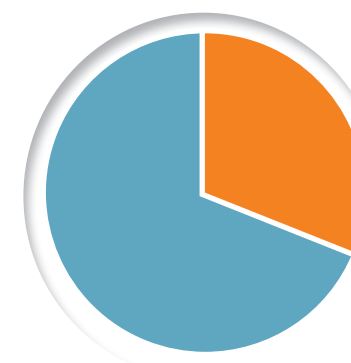

pogorszenie
the situation
has worsened

31%

Średnie i duże firmy, N=51

Medium and large enterprises

pogorszenie
the situation
has worsened

31%

Zachowawcze decyzje to dobra strategia na niepewne czasy

Conservative approach towards decision-making chain is a good strategy in uncertain times

**Adam
Abramowicz**

RZECZNIK MAŁYCH I ŚREDNICH
PRZEDSIĘBIORCÓW

Pocieszające jest, że według danych przedstawionych w niniejszym raporcie, rodzinni przedsiębiorcy oceniają kondycję swoich firm lepiej niż kondycję gospodarki. Może to wynikać z większej – na ogół – ostrożności właścicieli firm rodzinnych w porównaniu z resztą przedsiębiorców, którzy będąc nastawieni na trwanie dłużej niż jedno pokolenie, podejmują decyzje bardziej zachowawczo. W niepewnych czasach, z którymi mamy teraz do czynienia, to dobra strategia. Co nie oznacza, że problemy ich nie dotyczą – a ten raport pokazuje, że niestety również ich dotyczą.

Wspólnie z moim zespołem pracujemy aktualnie nad szeregiem rozwiązań systemowych, które – abstrahując od samych cen energii – pozwolą przedsiębiorcom oszczędzić pieniądze lub sprawniej działać. Pierwszym i chyba najważniejszym z nich jest dobrowolne opłacanie ZUS przez przedsiębiorców. Organizacje pozarządowe wspierające rozwój przedsiębiorczości zbierają aktualnie podpisy pod projektem ustawy z tym związanej i zachęcamy właścicieli firm do zainteresowania się projektem i jego wsparciem.

What's optimistic, is the fact that data presented in the present report shows that family entrepreneurs perceive the state of their businesses to be better than the state in which the economy finds itself. This may stem from greater – general – caution that the family business owners adopt, as opposed to other entrepreneurs – they want their businesses to last longer than a single generation, and thus they are very much reserved in their decision-making processes. In the present, uncertain times this is a very good strategy. This does not mean that the family businesses don't struggle. The present report shows that the family businesses have been affected by the current crisis as well.

Together with my team, we are currently developing a series of systemic solutions that, regardless of the Energy prices, are altogether aimed to allow entrepreneurs to save money or operate more efficiently. The first, and also the most important of the solutions is the voluntary social insurance system for entrepreneurs. NGOs supporting entrepreneurship in Poland are currently in the process of collecting signatures supporting a relevant bill. We would like to encourage entrepreneurs and business owners to get acquainted with and provide support for this initiative.

Pogorszenie sytuacji odczuwają wszystkie branże

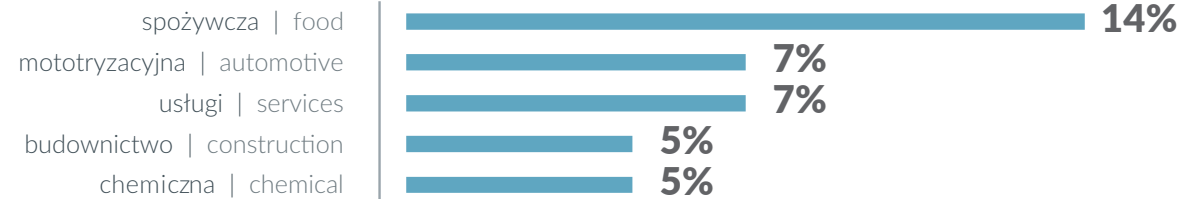
All sectors in trouble

Firmy, w których sytuacja się pogorszyła (ponad 34% ogółu), działają w 26 różnych branżach – czyli wszystkich wymienionych w metryczkach firm. Wyraźnie jednak powtarzają się tutaj odpowiedzi firm z branży spożywczej (14% deklarujących pogorszenie sytuacji). A także motoryzacyjnej i usługowej (po 7% deklarujących pogorszenie sytuacji).

Businesses experiencing worsened conditions (34% of the sample) work within 26 different sectors – all sectors listed by the respondents. Food industry entities, however, seem to dominate here, with 14% of those declaring distress. The same applies to the automotive sector, and to the service-rendering companies (7% of each declare that their condition has deteriorated).

W jakich branżach firmy rodzinne odczuwają pogorszenie? (N=42)

In what sectors have the family businesses experienced worsened economic situation?

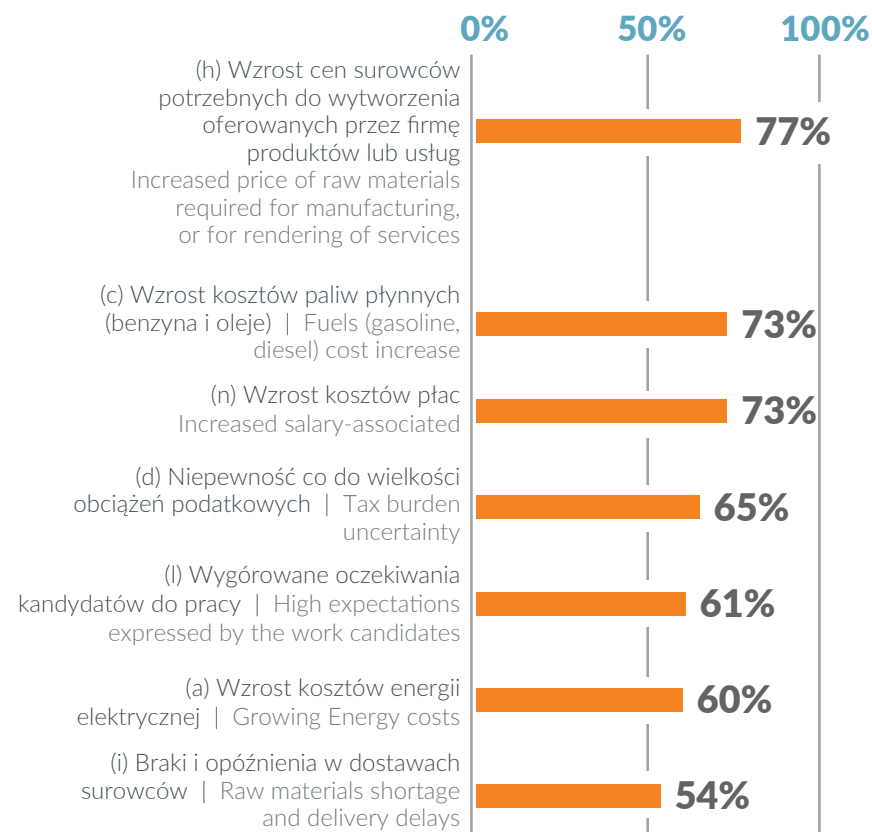
7 najważniejszych problemów polskich firm rodzinnych dotyczy ponad połowy badanych

More than 50% of respondents suffer from 7 main problems associated with family businesses

Jest 7 problemów, które dotyczą ponad połowy zbadanych przez Fundację Firm Rodzinnych przedsiębiorstw rodzinnych. Na czele stawki jest wzrost cen surowców potrzebnych do wytworzenia produktów lub usług oferowanych przez firmę. To problem, który dotyczy ponad 3/4 zbadanych firm rodzinnych (77%). W drugiej kolejności, firmy rodzinne borykają się z wzrostem kosztów paliw płynnych, a także wzrostem kosztów płac. Oba te problemy wskazało po 73% ankietowa-

Z jakimi problemami borykają się teraz firmy rodzinne? (N=123)

What are the problems that the family businesses face currently (N=123)

nych. Dużym problemem jest również niepewność co do wielkości obciążeń podatkowych (65%), wygórowane oczekiwania kandydatów do pracy (61%), wzrost kosztów energii elektrycznej (60%) oraz braki i opóźnienia w dostawach surowców (54%).

7 main problems pertain to the family businesses examined by the Family Business Foundation. The price increase of raw materials necessary to manufacture products or

render services can be placed at the very top, as this issue is concerning for more than ¾ of the respondent family businesses (77%). The second concerning matter is the growing cost of liquid fuels, and the growing salary-derived costs. Both matters were identified by 73% of the survey participants. Tax burden uncertainty (65%), higher expectations expressed by work candidates (61%), growing Energy costs (60%), and short supply of raw materials (54%) have been listed among the burning issues as well.

Problemy w podziale na firmy o lepszej i gorszej kondycji w 2022

Problems are divided between businesses, depending on the state in which they find themselves...

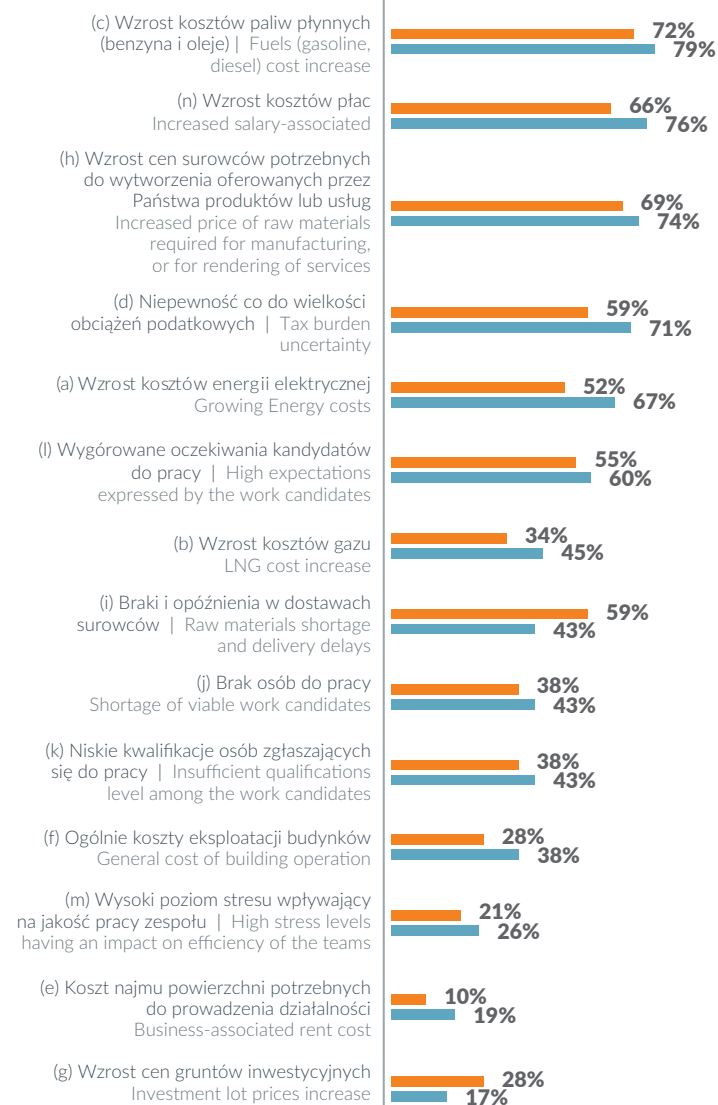
Wymienione w badaniu problemy nie tylko pogrążają tych, którzy w kłopotach już się z znaleźli, ale z drugiej strony wstrzymują również rozwój tych, którym aktualnie idzie lepiej niż w zeszłym roku. Widać to w porównaniu odpowiedzi obu tych grup (czyli po wyłączeniu z analizy firm, których kondycja utrzymuje się dalej na podobnym poziomie, co w zeszłym roku). Tym, którzy odczuwają poprawę kondycji firmy szczególnie doskwierają braki i opóźnienia w dostawach. To jeden z dwóch problemów, w których więcej wskazań pochodziło od firm odczuwających poprawę niż od tych odczuwających pogorszenie (59% vs 43%). Drugim jest wzrost cen gruntów inwestycyjnych (28% vs 17%).

Not only do the problems listed are troubling those already experiencing distress, but they also hamper the development of businesses that thrive, as opposed to the preceding year. This is evident when one compares the responses of both these groups, after excluding the businesses whose condition remains similar when compared to the last year. Those who feel that the condition of their business has improved indicate that shortages and delays in supplies are especially acute. This is one of two issues indicated more frequently by the businesses indicating an improvement, as opposed to those suggesting that the situation has become worse (59% vs 43%). Higher prices of investment lots are the second of the most significant issues (28% vs 17%).

Jakie problemy odczuwają obecnie firmy rodzinne?

What are the primary challenges faced by the family businesses?

- odczuwający poprawę (N=29)
improvement of circumstances (N=29)
- odczuwający pogorszenie (N=42)
deterioration of circumstances (N=42)

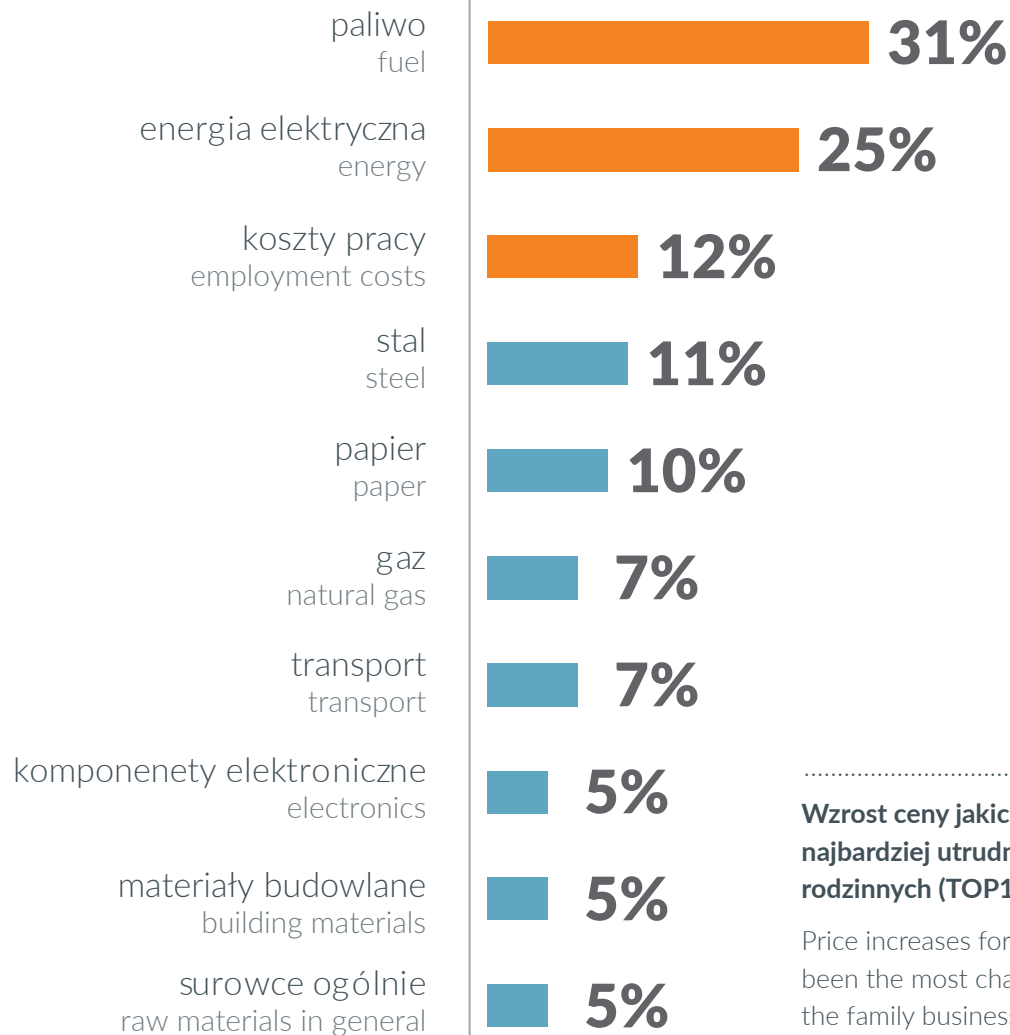

Ceny paliw, energii i pracy – największa bolączka firm rodzinnych

Pains: Fuel prices and Energy costs

Poproszeni o wskazanie jednego konkretnego towaru, którego wzrost cen utrudnił działalność w ostatnim czasie najmocniej, ankietowani dość jednoznacznie wskazali paliwo (31%) oraz energię elektryczną (25%).

When asked to indicate a single type of specific goods, the cost of which went up and recently became a major challenge in business activities, the respondents unanimously listed liquid fuels and energy costs (31% and 25%, correspondingly).

Wzrost ceny jakich towarów lub usług najbardziej utrudnił działalność firm rodzinnych (TOP10) (N=123)

Price increases for which goods have been the most challenging ones for the family businesses? (TOP10) (N=123)

Działania ochronne państwa wobec MŚP – niezbędne

State-Driven Protective Action –
Necessary Concerning SMEs

prof. dr hab.
Łukasz Sułkowski

KIEROWNIK KATEDRY ZARZĄDZANIA
JEDNOSTKAMI SZKOLNICTWA WYŻSZEGO UJ
PREZES ZARZĄDU PCG POLSKA SP. Z O.O.

Badanie 123 firm rodzinnych zrzeszonych w „Fundacji Firm Rodzinne” przeprowadzone w drugiej połowie 2022 roku przynosi niepokojące rezultaty. Przede wszystkim zaobserwować można radykalny wzrost pesymizmu przedsiębiorców. Ponad trzy czwarte uważa, że sytuacja w Polsce pogorszyła się. Więcej niż jedna trzecia odczuwa pogorszenie u siebie. Szczególnie zagrożeni są mikroprzedsiębiorcy i małe firmy. Dość przewidywalne jest identyfikowanie wzrostu cen energii, jako najważniejszego, bieżącego problemu

gospodarczego. Wyniki badań należy interpretować ostrożnie, ze względu na małą i nie do końca reprezentatywną próbę przedsiębiorców. Wydaje się jednak, że badania stanowią sygnał zagrożenia nie tylko dla firm rodzinnych w Polsce, ale również dla całego sektora MŚP. Niezbędne wydaje się podjęcie działań ochronnych przez Państwo, w postaci obniżenia obciążeń fiskalnych, które pozwoli na zachowanie potencjału sektora i zmniejszenie potencjalnych zagrożeń recesją.

The study, concerning 123 family businesses gathered within the Family Businesses Foundation, carried out in late 2022, has results that are quite worrying. Above all, we are witnessing a radically pessimistic mood among entrepreneurs. Three-quarters of them claim that the situation in Poland has worsened. More than a third experience that deterioration first-hand. Micro-entrepreneurs and small businesses are facing the most significant threat. Recognition of the energy price increases, as the most important, current economic problem could have been predicted. The study results require caution when being interpreted, due to the small, and not a representative group of business owners. It seems, however, that the research conducted shall be viewed as a signal, an early warning, pointing to a threat. Not only is that threat concerning for the family businesses, but it is a matter that shall not be overlooked by the whole SME sector in Poland. It seems that state-driven protective effort would be necessary, in a form of a lessened fiscal burden, allowing the sector to retain its potential, and protecting it from a potential recession.

Nastawienie firm rodzinnych do inwestycji w odnawialne źródła energii

Family businesses' approach
to investing in renewables

**45% ANKIETOWANYCH
PRZEZ FFR FIRM
RODZINNYCH
ZAINWESTOWAŁO
W INSTALACJE OZE**

45% OF THE RESPONDENTS
IN THE FFR'S SURVEY HAVE
MADE INVESTMENTS
IN RENEWABLE ENERGY

45%

Prawie połowa firm rodzinnych zainwestowała w OZE

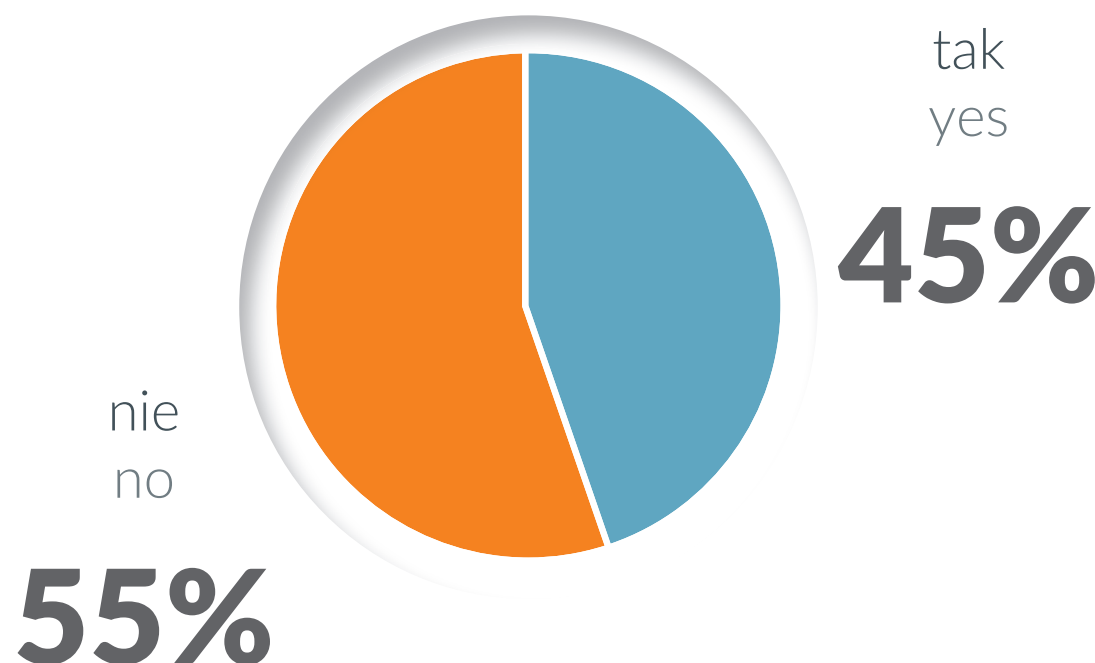
Almost 50% of Family Businesses made Investments in Renewables

Podział firm rodzinnych między użytkowników instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE), a podmioty, które ich nie użytkują przebiega niemalże w połowie badanej grupy respondentów. Użytkownikami OZE jest 45% ankietowanych firm.

Asked to designate one specific type of resource the growth of the price of which was most detrimental to the easiness of business activities, the respondents unanimously indicated fuel (31%) and energy (25%) prices here.

Czy użytkują Państwo instalacje odnawialnych źródeł energii (OZE)? N=123

Is your company using renewables?

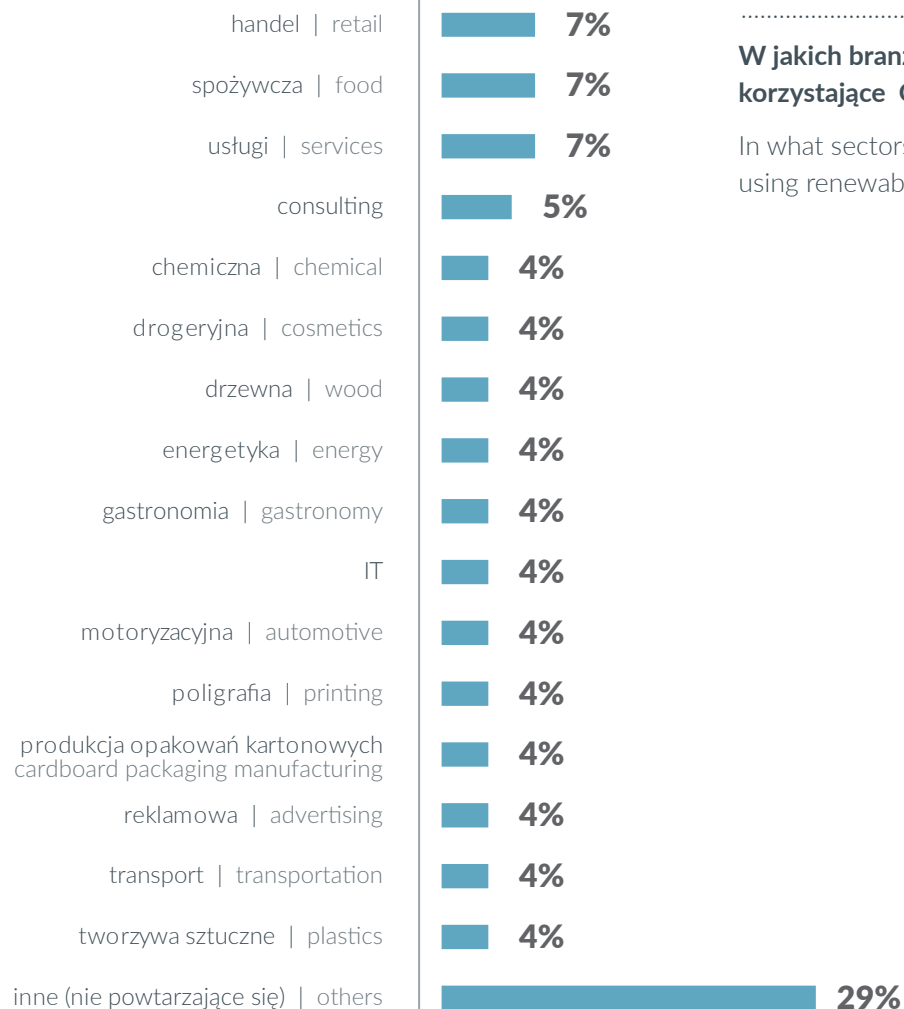

Inwestycje firm rodzinnych w OZE

Family businesses' investing
in renewables

Nie ma wyraźnie dominujących branż wśród firm-użytkowników OZE. Ankietowani z ponad 30 różnych branż zadeklarowali, że dysponują taką instalacją. Grupa jest bardzo zróżnicowana, a powtarza się w niej tylko 16 branż.

No specific, dominating sectors can be indicated among the businesses using renewables. The respondents, hailing from 30 different sectors, declared that they own systems allowing them to make use of renewable Energy sources. Only retail, food, and service-rendering businesses using renewables come in numbers higher than 2.

W jakich branżach działają firmy
korzystające OZE? (N=55)

In what sectors do the businesses
using renewables operate? (N=55)

Większość firm rodzinnych użytkujących OZE jest w miastach

Most of the family businesses using renewables reside in cities

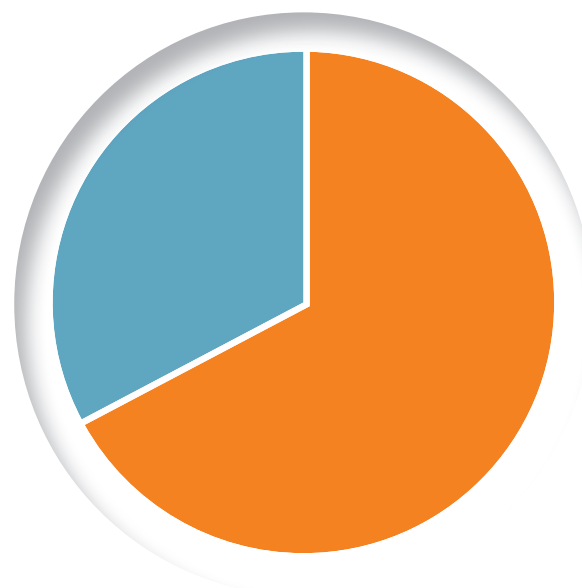
Co ciekawe, zdecydowana większość (67%) firm użytkujących instalacji OZE ma swoje siedziby w mieście, co nie do końca jest oczywiste, biorąc pod uwagę, że urządzenia z nimi związane kojarzą się raczej z potrzebą większej powierzchni, a nawet przestrzeni.

Interestingly, the majority (67%) of businesses using renewable energy sources have their seats located within cities – this is not really an obvious thing, since renewable energy systems usually require a lot of space or open areas.

Firmy rodzinne użytkujące OZE – gdzie mają swoją siedzibę? (N=55)

Family businesses using renewables: where are they located.

wieś
rural areas
33%

miasto
cities

67%

Firmy rodzinne mające swoje instalacje OZE to przede wszystkim średnie i duże firmy

Medium and Large Businesses Leading the Use of Renewables

Wśród użytkowników OZE największy udział mają firmy średnie i duże. To więcej niż połowa (56%) ankietowanych deklarujących korzystanie z OZE. Na drugim miejscu, z ponad 30-proc. udziałem plasują się firmy małe. Mikroprzedsiębiorstwa to zaledwie 9% w tym gronie.

Medium and large enterprises are the ones that constitute the majority among the users of renewables – we are speaking of 56% of the surveyed businesses. Small businesses come in second place. Micro-enterprises' share is only 9%.

średnia i duża
medium and large

Użytkownicy OZE wg wielkości firmy (N=55)

Users of renewables – business size.

mała
small

mikro
micro

31%

9%

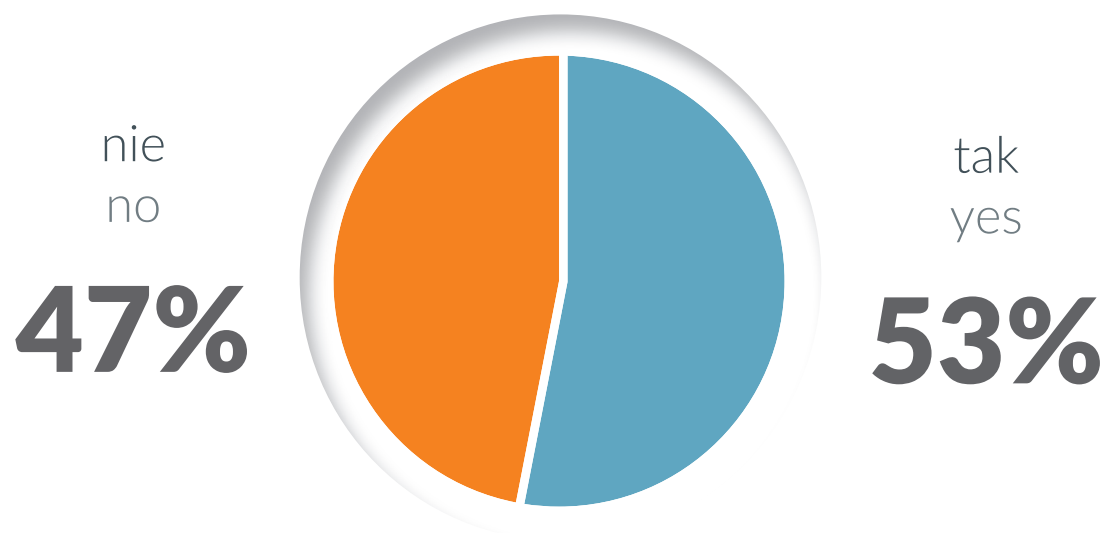
Nie tylko firmy rodzinne użytkujące OZE radzą sobie z podwyżkami cen energii

Not just family businesses using renewables handle the Energy cost increase well

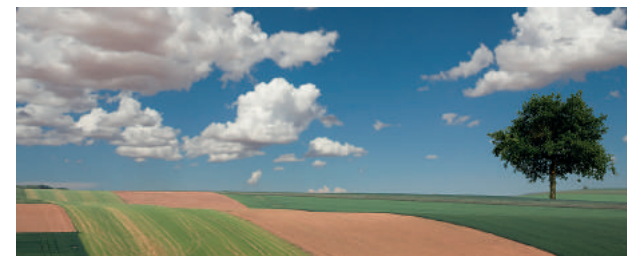
W kontekście niniejszego raportu należy pamiętać o tym, że nie należy traktować OZE jako „leku na całe zło”. W gronie firm, które nie potwierdziły, że ich problemem są koszty energii elektrycznej użytkownicy OZE stanowią większość, ale nie znaczną. To 53% firm w tej grupie. A to oznacza, że pozostałe 47% ma inne sposoby radzenia sobie z rosnącymi cenami energii elektrycznej, które najprawdopodobniej wystarczają do tego, by nie traktować tych podwyżek jako palącego problemu.

Czy użytkują Państwo instalacje odnawialnych źródeł energii (OZE) – tylko firmy, które nie zaznaczyły kosztów energii w pytaniu o problemy (N=49)

Do you use renewables? Businesses that did not designate energy cost as a problem

Within the context of the present report, one should remember that renewables are not a „golden bullet”. The businesses that did not confirm that their problems stem from the cost of energy also mostly make use of renewables – but that majority is not overwhelming. The remaining 47% probably employ other means of handling the growing cost of energy, which are sufficient not to make that a burning issue.

Na instalacje OZE należy patrzeć w szerokim kontekście

Broader view of renewables

**Mirosław
Tworek**

PREZES ZARZĄDU
FREEEn

Polskie firmy traktują wszelkie instalacje OZE tylko jako sposób na to, by mieć „tanią energię” i bywają rozczarowane gdy w końcowym rozrachunku korzyści nie bywają tak spektakularne, jak się spodziewali. Zapominają lub nie wiedzą, że instalacja fotowoltaiczna czy pompa ciepła w firmie to znacznie więcej korzyści niż tylko ileś MWh tańszej, ale nie darmowej energii.

Gdy uwzględnimy koszt inwestycji, czas realizacji instalacji, sprawność (która generalnie jest niższa, niż obiecują nam instalatorzy), warunki umowy prosumenckiej, rachunek nakładów do korzyści wychodzi dość średnio. Czy zatem nie należy korzystać z OZE? Oczywiście, że należy. Ale trzeba patrzeć na te instalacje w znacznie szerszym kontekście.

Oprócz wytworzenia wolumenu energii, bardzo istotne korzyści z instalacji OZE to obniżenie kosztów dys-

trybucji energii, obniżenie kosztów opłaty mocowej a co najważniejsze instalacje OZE znacznie redukują wartość śladu węglowego, obliczanie i raportowanie którego polskie firmy obowiązkowo rozpoczną już wkrótce. Coraz częściej polskim firmom zależy na „łatce” producenta ekologicznego lub takiego który swoje produkty i usługi wytwarza korzystając z tzw. zielonej energii. Instalacje OZE zapewniają również i tą korzyść.

Nie ma znaczenia czy jesteś firmą małą, średnią czy dużą. Instalacje OZE warto poważnie rozpatrzyć, to zawsze przyniesie korzyści. Natomiast Inwestycja OZE nie może być postrzegana tylko jako osobny byt, powinna być elementem układanki, której elementami są: dystrybucyjna sieć energetyczna, instalacja energetyczna w firmie, instalacje OZE, magazyny energii oraz systemu zarządcy oparty o technologię smart grid.

Polish businesses use renewables as a method to acquire cheap energy. They are usually disappointed when the benefits are not as spectacular as expected. Business owners tend to forget or even have no knowledge of the fact that a PV system, or a heat pump offer benefits stepping beyond the cheaper (but not free) energy.

When the investment cost, implementation time, efficiency (usually lower than declared), and prosumer agreement conditions are taken into the account, the expenditure-benefits ratio is less than perfect.

So should one resign from using renewables? No. But one should place renewable sources within a much broader contextual framework. Apart from generating energy, the benefits brought in by renewables include diminished distribution costs, diminished power fees, and reduced carbon footprint. And carbon footprint calculation and reporting would soon be compulsory for Polish businesses. The Polish businesses are becoming increasingly more eager to be perceived as environmentally savvy manufacturers, whose products and services are manufactured and rendered based on green energy sources – here the renewables come into play.

Small, medium or large enterprises alike can all benefit from renewables. Thus they are worth considering. However, renewables cannot be perceived as a separate entity, they shall always be a part of a bigger picture, including the energy grid, Energy system at the enterprise, renewables-related hardware, energy storage facilities, and smart-grid-based management system.

Fotowoltaika niekwestionowanym liderem wśród stosowanych technologii OZE

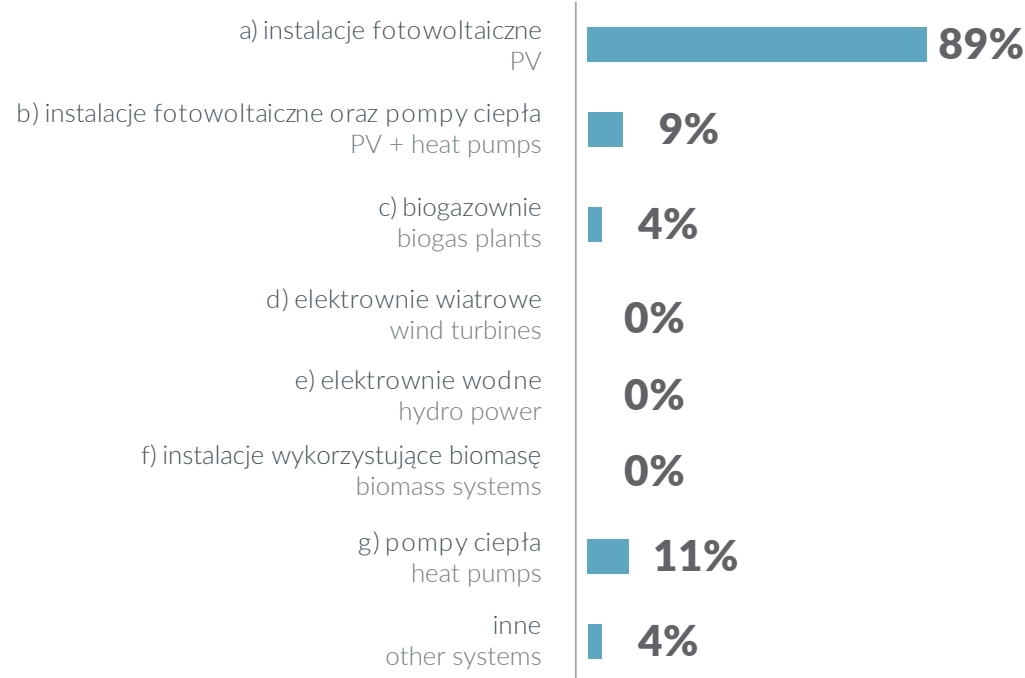
Photovoltaics Leading the Pack

Największą popularnością wśród firm rodzinnych korzystających z instalacji OZE cieszy się fotowoltaikę. Udział posiadaczy instalacji fotowoltaicznych w tej grupie to 89%, a jednocześnie ponad 1/3 wszystkich ankietowanych. Samodzielna pompa ciepła to druga, ale znacznie mniej popularna opcja. Używa jej zaledwie 11% mających instalacja OZE. O 2 pkt. proc mniej ma opcja łącząca fotowoltaikę z pompą ciepła.

W zestawieniu znalazły się także biogazownie – 4% wskazań w grupie użytkowników OZE. Taki sam udział miały inne rodzaje instalacji.

Jakie instalacje OZE Państwo użytkują? (wybór wielokrotny, tylko firmy, które potwierdziły użytkowanie OZE, N=55)

What renewables do you use? (Multiple select question, for the businesses that confirmed their use of renewables, N=55)

PV systems are the most popular among the renewable energy technologies employed by Polish family businesses. 89% of the users of renewables use PV systems, and more than 1/3 of all of the survey participants also declare their use of photovoltaics. Autonomous heat pumps come second – they

are much less popular, as only 11% of renewables users own such a system. Just 11% of the businesses decided to combine PV and heat pumps.

The data also includes biogas plants – 4% of all respondents. Identical share data applies to other types of systems.

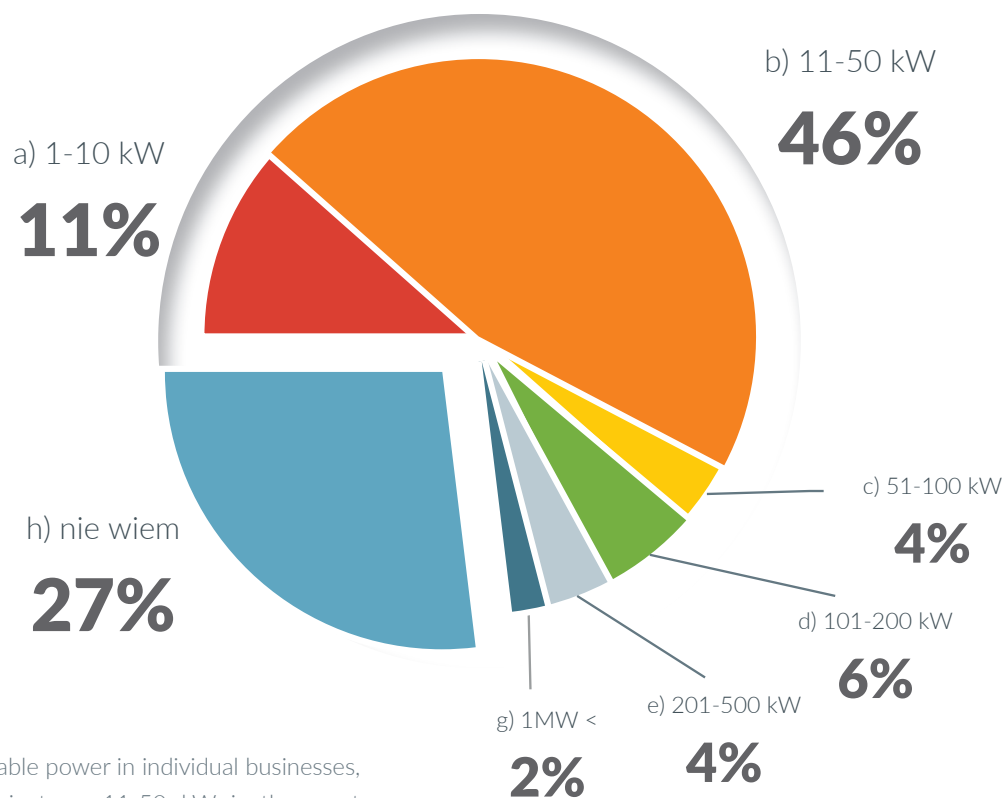
Co czwarty właściciel instalacji OZE z firm rodzinnych nie wie, jaka jest jej moc

One in four renewable owners hailing from family businesses does not know the power output of his renewable energy plant

Jeśli chodzi o łączną moc wszystkich instalacji OZE w poszczególnych firmach, to przeważają relatywnie nieduże instalacje. Przedział 11-50 kW był najczęściej zaznaczany przez respondentów. Warto przy tym zwrócić uwagę, że jeden na czterech respondentów (27%) nie potrafił powiedzieć, jaka wielkość mocy OZE dotyczy jego firmy.

Jaka jest łączna moc zainstalowana elektryczna lub cieplna instalacji OZE w poszczególnych firmach rodzinnych? (N=52)

Renewables total electric/heat power at family businesses.

When it comes to renewable power in individual businesses, low-power systems dominate – 11-50 kW is the most common range. Notably, however, ¼ (27%) of respondents were unable to identify the power of renewable systems operated by their businesses.

Troska o środowisko jednym z dwóch najważniejszych motywów inwestycji w OZE

Environmental awareness
as a growing factor in investment
in renewables

Dość oczywistym motywem głównym decyzji o zainwestowaniu w OZE była chęć oszczędzenia na wydatkach. Natomiast na drugim miejscu – jak deklaruje 53% respondentów – jest troska o środowisko naturalne.

Savings have been an obvious reason behind all investments in renewables. Environmental awareness meanwhile was the second of the most important causes - as declared by 53% of the surveyed businesses.

d) zaoszczędzenie na wydatkach
na energię elektryczną / ciepłą
Lower Energy cost|

84%

b) troska o środowisko naturalne
environmental awareness

53%

c) chęć wprowadzenia innowacyjnych
technologii do mojej działalności
Willingness to implement new technologies

13%

a) duże prawdopodobieństwo
osiągnięcia zysku, przy niewielkim ryzyku
low risk, high reward|

9%

e) chęć wykorzystania wolnych
zasobów (np. tereny pod fotowoltaikę,
pozostałości z działalności rolniczej)
Willingness to utilize available resources
- land where PV systems could be placed,
agricultural land remains, and so on

5%

Jakie były główne powody
podjęcia inwestycji w instalacje
OZE? Dwie odpowiedzi do
wyboru (N=55)

Renewables, main motivation
behind investment

Obawa braku zwrotu z inwestycji powstrzymuje firmy rodzinne przed inwestowaniem w OZE

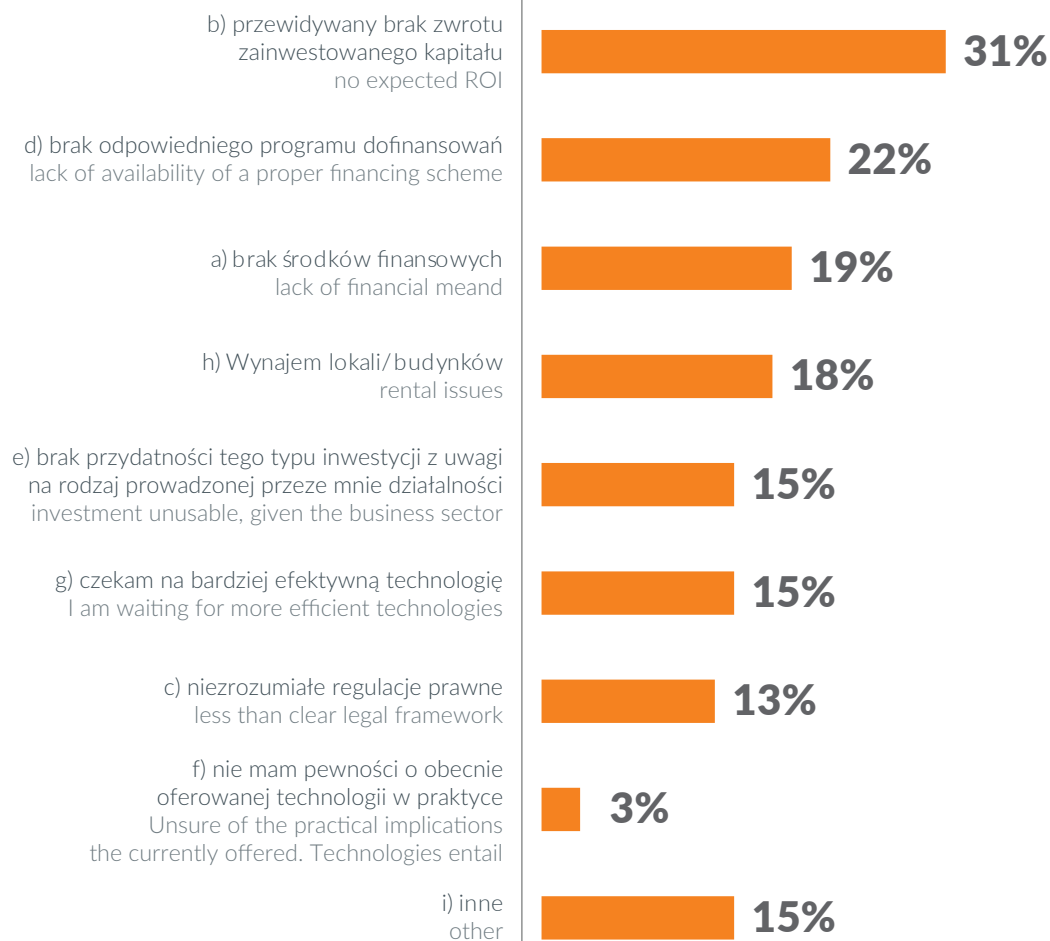
Fear of no ROI

Dość oczywistym motywem głównym decyzji o zainwestowaniu w OZE była chęć oszczędzenia na wydatkach. Natomiast na drugim miejscu – jak deklaruje 53% respondentów – jest troska o środowisko naturalne.

The intention to create savings has been one of the primary motivating factors for investment in renewables. Environmental awareness was meanwhile indicated by 53% of the businesses surveyed.

Z jakich powodów nie zdecydowali się Państwo dotychczas na inwestycje w OZE (proszę o wskazanie maksymalnie trzech odpowiedzi) (N=68)

Why have you not decided to invest in renewables yet – pick out up to 3 answers? (N=68)

Dziękujemy za wsparcie realizacji tego raportu!

Thanks for support in making the present report becoming tangible!

MECENASI FUNDACJI FIRMY RODZINNE
PARTNERS OF THE FAMILY BUSINESS FOUNDATION

PARTNER FUNDACJI

FILIPIAKBABICZ.
EXPERT HOUSE

MECENASI FUNDACJI

YES

 GELG

CENTRUM MEDYCZNE

MOKATE
— A Family Business —

BY MAXIM

 BIOFARM
POLSKI PRODUKT LEKÓW

Fold

BLACHY PRUSZYŃSKI

Pekabex

OLIVIA BUSINESS CENTRE

Telefoniczne badanie opinii dla FFR zrealizowała
Phone survey for FFR conducted by

BEATA LICHNOWSKA

Analizy zawarte w niniejszym raporcie zostały
przeprowadzone przez członków
zespołu kancelarii doradczej
KBDK Konrad Bugiera Doradztwo Komunikacyjne
Analysis within the present report has been
carried out by the KBDK Communications
Consultancy Firm team members:

KONRAD BUGIERA

JACEK SIMINSKI

Opracowanie graficzne i skład:
Pre-print and Graphics:

DOROTA BRYJA-WIŚNIEWSKA

**Raport został sfinansowany ze środków własnych
Fundacji Firm Rodzinne w ramach działań
statutowych oraz zrealizowany wysiłkiem całego
zespołu Fundacji i Przyjaciół z Firm Rodzinnych :)
Dziękujemy!**

ffr.pl

